

ESETTÁR*)

MAGÁNJOG.

29. Mt. 1084. §. — Teljesítés lehetetlenülése. — Jogszabály, hogy az adósnak kötelezettségét úgy kell teljesítenie, amint azt tekintettel az eset körülményeire és az élet felfogására, a méltányosság megkívánja.

K. Nem köteles az adós teljesíteni, ha a teljesítés hátralékának fennmaradása a forradalmi állapotoknak, az ellenséges megszállás folytán előállott államjogi, politikai és gazdasági helyzetnek, tehát olyan okoknak volt a következménye, amelyek az alperesre nézve a további teljesítést az élet felfogása szerint az akkori körülmények között lehetetlenné tették. (1931. nov. 26. — P. IV. 3257/1930.)

30. Mt. 1111. §., 1902: XIV. t.-c. 24. §. — Gazdasági balesetbiztosítás elmulasztásából eredő kár megtérítése.

K. Az 1900: XVI. t.-c. 8. §-a értelmében a munkaadó köteles a szolgáltatásban álló gazdasági (külső cselédet az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál [1913: XX. t.-c. 1. §.]) baleset ellen biztosítani. Az 1902: XIV. t.-c. 24. §-a szerint az a munkaadó, aki az 1900: XVI. t.-c. 8. §-ában előírt biztosítási kötelezettségének eleget nem tesz, az ezen mulasztásból eredő teljes kárért az alkalmazottjának felelősséggel tartozik. A bírói gyakorlat e törvényes rendelkezésnek azt az értelmet tulajdonítja, hogy a teljes kár alatt ez esetben azt a kárt kell érteni, amely az alkalmazottat a balesetbiztosítás elmulasztása folytán éri, vagyis azt, hogy az alkalmazott nem kapja meg azokat a szolgáltatásokat, amelyek az Országos Gazdasági Munkáspénztártól biztosítás esetén megilletnék.

Az Országos Gazdasági Munkáspénztárnak 17. számú értesítése szerint pedig a felperes a bejelentés megtörténte esetén az elszenvedett baleset folytán a pénztártól életfogytig havi 18 pengő járadékot kapna.

Magasabb kártérítésre nem nyújt alapot az a tény, hogy az alperes, illetőleg néhai P. O. felperest a baleset után addigi járandóságai mellett tovább is szolgálatban tartották, mert a felperes a további alkalmazás alatt az illetményeket a teljesített szolgálatának az ellenértékéként kapta.

Felperes a kifejtettek szerint ugyanazon elbánásban részesül, mintha az országos gazdasági pénztárnál baleset esetére biztosított volt volna. Biztosított alkalmazottak javára pedig a vétkes kártételre vonatkozó jog-

*) A Grill-féle Uj Döntvénytár 1932. év második felében megjelenő XXIV. kötetének előkészített anyagából, a szerkesztők (Dr. Isaák Gyula, Dr. Nizsalovszky Endre, Dr. Petrovay Zoltán és Dr. Téry Béla) hozzájárulásával.

Rövidítések: Cst. = Csödtörvény. K. T. = Kereskedelmi Törvény. Mt. = Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének javaslata. Pp. = Polgári Perrendtartás. Tvt. = A tisztességtelen versenyről szóló törvény..

szabályok alkalmazást nem nyernek. De e jogszabályok alkalmazásának a feltétele a más jogvéde érdekének a jogellenes, bár nem vétkes megsértése is. A tényállás szerint pedig a felperes a balesetet akként szenvedte, hogy fakiosztás közben a sikos lejtőn megcsúszott, a vállán lógott fegyvere elsült és jobb combját keresztül lötte. A felperes balesete tehát pusztán véletlen esemény folytán következett be. (1931. nov. 19. — P. II. 3153/1930.)

31. Mt. 1112. §. — Kártérítés. — Jogszabály, hogy ha a kár keletkezésénél a károsult vétkessége is közrehatott, bárcsak annyiban, hogy a kár elhárítását vagy enyhítését elmulasztotta, az eset körülményeinek figyelembe vételével kell meghatározni, hogy van-e helye kártérítésnek és mennyiben? (K. 1931. okt. 23. — P. IV. 4224/1931.)

32. Mt. 1122. §. — Óvadék jogi természete. — Az óvadék jogi természeténél fogva annak a vagyoni érdeknek szolgál a biztosítékaul, illetve fedezetéül, amely a szerződésileg kötelezett ellenszolgáltatás nem teljesítése, vagy nem kellő teljesítése esetén kárként éri a szolgáltató másik felet. Ebből az anyagi jog értelmében következik az, hogy ha a szerződés megszűnése előtt adott óvadék az arra jogosult hibáján kívül megsemmisült vagy elégtelenné vált, azt a kötelezettnek ki kell egészíteni, vagy helyette más biztosítékot nyújtani.

K. Nem vitás, hogy az alperes az 1912-ik évben 30 évre megkötött haszonbérleti szerződés értelmében az évi haszonbér felének megfelelő készpénzbeli óvadékot tartozott letenni, 4 év elteltével azonban jogosult volt a készpénzóvadékot értékpapirokkal kicserélni, mégis azzal a korlátozással, hogy az értékpapírok csak az azidőbeni árfolyamuk 80%-ával számíttatnak be és ha azok árfolyamában a tőzsdei jegyzés szerint több mint 10%-os csökkenés állana be, felszólításra köteles az alperes az óvadékot az eredeti árfolyam eléréseig vagy az Osztrák Magyar Bank bankjegyeiben, vagy újabb értékpapirokkal kiegészíteni.

E kikötés alapján van a felperes birtokában óvadékként ezidőszert 2 drb, összesen 66.000 koronáról kiállított bankbetétkönyv, amely azonban az időközben előállott értékcsökkenés folytán jelenleg már csak 5 pengő 28 fillér értéket képvisel.

Az előrebocsátott tényállás mellett helyesen állapította meg a fellebezési bíróság az alperes terhére az óvadék kiegészítésére vonatkozó kötelezettség beálltát, ezért a döntés eme része ellen az alperes által előterjesztett panasznak nincs alapja.

Az óvadék ugyanis . . . (mint a fejen) . . .

A most kiemelt anyagi jogszabály szem előtt tartása nyilvánul meg az adott esetben a haszonbérbeadó ama kikötésében is, amellyel magát legalább is az értékpapírok árfolyamcsökkenése esetére már az alapszerződésben biztosította. (A pénzben nyújtott óvadéknak a pénzürték romlása okából való biztosítására a szerződéskötéskor a felperes még nem is gondolhatott.)

Egymagában az a körülmény, hogy a felek az időközben megváltozott viszonyok figyelembevételével utóbb a fizetendő haszonbér összegét az óvadék kérdésének érintése nélkül magasabb értékben állapították meg, nem teszi jogosulttá az alperesnek azt az álláspontját, hogy a felperes ezért lemondottnak tekintendő az óvadék kiegészítésére vagy a más biztosítékra vonatkozó jogáról.

Az alperes ugyanis nem állította a perben, következőképp a fellebbezési bíróság ítéletében nincs is olyan tényállás megállapítva, hogy az új megállapodásban a felek az eredeti szerződési megállapodásokat a haszonbéri összeg kérdésén túlmenőleg egyéb részében is, különösen a biztosíték nyújtását illetően is megváltoztatták volna. E nélkül pedig az eredeti szerződésben foglalt kölcsönös jogok és kötelezettségek elvileg érvényben maradván, csupán következtetéssel nem lehet azt megállapítani, hogy a felperes az óvadék kérdésének újabb rendezésére vonatkozó jogáról lemondott az által, hogy azt nyomban a jog megnyitakor nem érvényesítette. Mert abból, hogy a felperes az előbb kiemelt igényét csak ezúttal érvényesíti, helyesen csak az következik, hogy az alperes e jog érvényesítéséig késedelembe nem esett.

Vitatja az alperes azt is, hogy amennyiben a felperes a kereset szerint a betétkönyv visszaadása ellenében új teljes összegű óvadék adására kérte őt kötelezni, a fellebbezési bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, tehát megsértette a Pp. 394. §-ában foglalt jogszabályt is akkor, amidőn e helyett az óvadékkiegészítési kötelezettséget állapította meg.

A támadásnak ez az alapja sem áll meg.

Úgy az új óvadékszolgáltatásnak, mint az elégtelenné vált óvadék kiegészítésének a kötelezettsége ugyanis az adott esetben ugyanazon tényállásból és ugyanabból az anyagi jogszabályból fakad és amennyiben az óvadék kiegészítésére szóló kötelezettség nyilvánvalóan szűkebb terjedelmű a teljes összegű új óvadék szolgáltatására vonatkozóan, helyesen mondta ki a fellebbezési bíróság azt, hogy az utóbbira irányuló kérelem az előbbit — mint kevesebbet — magában foglalja.

Ellenben részben alapos a fellebbezési bíróságnak a kötelezettség terjedelmét illető rendelkezése ellen emelt panasz.

A változatlanul maradt alapmegállapodás értelmében az alperes óvadékszolgáltatási kötelezettsége választása szerint akár készpénzben, akár értékpapirokban volt teljesíthető. Ilyen körülmények között az ítéleti döntésnek ebben az esetben a felperes által jogszerűen igényelhető óvadék összegének a meghatározásán felül meg kellett állapítani az alperes ahhoz való jogát is, hogy a teljesítési időn belül az óvadék kiegészítését a szerződésben felvett módzatok bármelyikével eszközölhesse.

A szerződésben foglalt megállapodás szerint az alperes által szolgáltatandó óvadék az évi haszonbér fele értékében volt meghatározva, amiből a fellebbezési bíróság következtetés útján arra az álláspontra jutott, hogy a felek akkor, amidőn a felemelt haszonbér összegére nézve utóbb megállapodást kötöttek, evvel lényegileg meghatározták az új haszonbér mellett igényelhető óvadék számszerű összegét is.

Ezt a jogi álláspontot azonban a perbeli eset körülményeinél fogva a m. kir. Kúria nem osztja.

Kétségtelen ugyanis, hogy amennyiben a felek az óvadék összegének kérdését a későbbi megállapodás alkalmával elintézetlenül hagyták, ezzel az óvadék szolgáltatását illetően csak a kötelezettség fennmaradása tekintetében adtak alapot a jogkövetkeztetésre. Az összegszerűsége vonatkozóan felmerült perbeli vita eldöntésénél azonban nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a haszonbérleti időnek már csak az egyharmad része van hátra, és hogy az alperes a hibáján kívül értékét veszített óvadék kiegészítésére a gazdasági forgótőkéjének egy részét lesz kénytelen elvonni; az óvadék összegének a méltányosság szerinti meghatározása tehát és ezzel az alperes további zavartalan gazdálkodásának a biztosítása is a felek mindenképen az érdeke.

Köztudomású e mellett, hogy a búza ára a fellebbezési bíróság által számítási alapul vett métermázsánkénti 22 pengőről tovább csökkent, úgy hogy a folyó évi szeptember hóban vagyonváltásban fizetendő búza ára a 99.725/1931. P. M. sz. rendelettel métermázsánként 9 (kilenc) pengőben van megállapítva s e körül mozog annak az ára a közforgalomban is ezidőszent.

Ezért és azt is figyelembe véve, hogy az alperes terhére fennálló pótlás mértéke nem haladhatja meg azt, amelyet az adott eset körülményeire tekintettel a méltányosság indokol, már pedig nem volna a méltányosság elvével összeegyeztethető az, hogy az óvadék teljes elértéktelenedésének, ezenkívül a csaknem teljes összegű új óvadék szolgáltatásának a gazdasági hátrányai is kizárólag az alperest sujtsák, a m. kir. Kúria az alperes által az óvadék kiegészítésére szolgáltatandó pénzbeli egyenértéket 25.000 pengőben határozta meg és ennek megfelelően a fellebbezési bíróság ítéletét a rendelkező rész szerint részben megváltoztatta. (1931. okt. 16. — P. VI. 142/1930.)

33. Mt. 1216. §. — Kezesek egymásközi jogviszonya. —

A kezesek egymásközi jogviszonyában jogszabály, hogy ha a kezesek közösen vállalt kezesség alapján egyetemlegesen vannak kötelezve, egymás közi viszonyukban, — amennyiben törvény vagy jogügylet másként nem rendelkezik, vagy az egyetemlegeség keletkezésének körülményeiből más nem következik — egyenlő arányban kötelesek teljesíteni. (K. 1931. nov. 3. — P. VII. 8602/1930.)

34. 1928: XII. t.-c. 7. §. — Vármegyének végzett építési munka teljesítéséből és építési anyagok szolgáltatásából eredő követelések nem valorizálhatók.

K. Az 1928. évi XII. t.-c. 6. §-a általános szabályul állítja, hogy az átértékelésből ki van zárva az államnak, a törvényhatóságnak és a községnek bármely magánjogi pénztartozása. A törvény 7. §-a az általános szabály alól kivételeket alkot ugyan, de az állam, a törvényhatóság és a község kivételesen átértékelhető magánjogi pénztartozásainak az alapul szolgáló ügyletek minősége szerint meghatározott csoportjaiban az építési munka és

építési anyagok szolgáltatása, valamint általában a vállalkozási szerződés teljesítése ellenében keletkezett pénztartozás megemlítve nincsen, különben pedig az alperesnek a szorosan meghatározott kivételek közé még joghasonlóság okából sem sorozható pénztartozása a törvény 6. §-a ellenére át nem értékelhető.

Nem nyújt alapot a törvénynek a méltányosság szempontjából történő kiterjesztő magyarázatára törvényjavaslathoz fűzött indokolás sem, mert igaz ugyan, hogy a törvényjavaslat indokolása 7. §. kivételes rendelkezéseit azzal okolja meg egyes esetekben szociális szempontok, más esetekben az a körülmény, hogy az állam, vagy a törvényhatóság a pénzszolgáltatás ellenében értékálló ellenszolgáltatást kap, a 6. §. rendelkezéseinek alkalmazását méltánytalanná, károsná és igazságtalanná tenné; ámde annak következtében, hogy a törvény 7. §-a a javaslat indokolásában kiemelt szempontokat csak a 7. §-ban meghatározott esetekre vonatkozóan juttatta érvényre, az ezeknek körén kívül eső esetekben a törvény 6. §-ának általános szabálya ellenére történő átértékelésre a törvényjavaslat indokolásából jogot meríteni nem lehet. (1931. nov. 18. — P. VII. 3037/1930.)

35. 1928: XII. t.-c. 14. §. — Tönkrejutás fogalma az átértékelés szempontjából. — Az átértékelés szempontjából vizsgálandó tönkrejutás fennforog abban az esetben is, ha a hitelező vagyontalanná választ nem kizárólagosan csak a vitás követelés átértékelésének elmaradása okozta ugyan, de a vagyon mégis át nem értékelés következtében enyészett el és ebben a perbevitett követelés is közrehatott, miután az elenyészett értéknek egyik jelentős része volt.

K. A nem vitás tartalmú szerződés értelmében az alperesek az 1916. évi július hó 27-én meghatározott vételárból 10.000 koronát 4 egyenlő 2500 koronás részletben a kiskorú eladók teljeskorúságának az elérésekor, vagyis 1924. február 6., 1928. október 26., 1931. szeptember 1. és 1933. június 30. napján lettek volna kötelesek a gyámhatósághoz befizetni, feljogosítottak azonban arra is, hogy a vételárhátralékot akár nagyobb részletekben, akár egyszerre is megfizethessék.

Alperesek az utóbb említett jogukkal éltek is akként, hogy a hátralékos vételárból 2500 koronát 1918. évi november 2-án, 4000 koronát az 1921. évi március 29-én, 3500 koronát pedig 1921. évi április 7. napján fizettek be.

Meg nem támadott tény, hogy az alperesek a 32.000 korona vételáron vásárolt 79 kat. hold területű ingatlanból 1919. évi július 17-én 2 hold 221 négyszögölet 14.282 koronáért, 1921. január 19-én 250 négyszögölet 2000 koronáért, 1921. augusztus 6-án 1233 négyszögölet 215.765 koronáért, 1922. augusztus 12-én pedig 440 négyszögölet 60.000 koronáért adtak el.

Végül a felülvizsgálati eljárásban panasz hiányában irányadó megállapítás az is, hogy a gyámhatósághoz befolyt vételárból a kiskorúak neveltetésére és eltartására fel nem használt rész ezidőszert is hadikölcsönkötvényben, részben pedig a befizetési papírkorona értékben van gyámipénztári kezelésben, amiből következik, hogy a kiskorú eladók az egyedüli

ingatlan vagyonuk vételárának csaknem teljes elértéktelenedése következtében számbavehető vagyonnal ezidőszerint már nem rendelkeznek.

Ezekből kiindulva, a m. kir. Kúria alaptalannak találta az alpereseknek az átértékelési kötelezettségük megállapítása miatt előterjesztett panaszát.

Az adott esetben ugyan a szerződésben biztosítva volt az alperesek részére az a jog, hogy a vételárhátralékot tetszés szerint nagyobb részletekben vagy egy összegben a kitett lejárat határidőn belül is kifizethessék.

Mint ahogy azonban az átértékelési kötelezettség megállapításának nem előfeltétele az, hogy a korábbi határidőben jogszerűen teljesített fizetésnek a felperesek megkárosítására is kellett volna irányulnia, nem hivatkozhatnak sikerrel az alperesek sem arra, hogy az adott esetben csak a szerződésben kikötött jogoknak az ellenérdekű fél károsítására irányuló célzat nélküli gyakorlásáról lévén szó, a fellebbezési bíróság már ebből az okból is jogszabályt sértett meg a kötelezettség megállapításával.

Nincs alapja az átértékelési kötelezettség ellen emelt annak a további felülvizsgálati támadásnak sem, amelyet az alperesek a fellebbezési bíróság döntésével szemben az 1928. évi XII. t.-c. 14. §. 4. bekezdésében megkívánt előfeltételek hiányára alapítva terjesztettek elő.

Nem volt a felek között vitás az, hogy a követelés az átértékelésből törvény által ki nem zárt pénztartozás és hogy annak az átértékelés alá vont részét a gyámhatóság az 1919. évi január hó 1-ső és az 1923. évi július hó 1-ső napja közti időben fogadta el.

Azt viszont, hogy a fenti fizetés átértékelésének elmaradása a hitelező kiskorúak tönkrementését okozta és az alperesekre indokolatlan előnnyel járt, az előbb már kifejtett okokból helyesen állapította meg a fellebbezési bíróság.

A m. kir. Kúria állandóan követett gyakorlatában (P. IV. 2193/17/1927., P. VI. 4016/1927., P. VI. 2075/1929., P. V. 8674/1928.) kifejezésre jutott évszerint ugyanis az . . . (mint a fejen) . . .

Mint ahogy az átértékelésnek nem előfeltétele az sem, hogy az indokolatlan vagyoni előny, amely az adós javára a névértékben történt fizetés folytán keletkezett, meg legyen az adós birtokában az átértékelés időpontjában is.

Annak a kérdésnek ugyanis, hogy a gazdagodás értéke az adós birtokában megvan-e vagy attól időközben hibáján kívül elesett? az 1928: XII. t.-c. 12. §. 2. bekezdése értelmében csupán a pénztartozás átértékelt összegének a meghatározásában van súlya.

A m. kir. Kúria ennél fogva az alperesek átértékelési kötelezettségének az 1928: XII. t.-c. 14. §. 4. bekezdése alapján történt megállapítását helyesnek fogadta el annál is inkább, mert a fentebb már kifejtettek szerint az értékkülönbözlet erejéig az alperesek kétségtelenül indokolatlan vagyoni előnyhöz jutottak.

Nem teite azonban magáévá a m. kir. Kúria a fellebbezési bíróság részéről felhozott azt az álláspontot, hogy az adott esetben az átértékelésnek az 1928: XII. t.-c. 14. §. harmadik bekezdése szerint megkívánt előfeltétele is meg volna.

A nem vitás tényállás szerint a most említett törvényhely alapján az átértékeléshez szükséges jogfenntartással egyértelmű nyilatkozatát a kiskorú felperesek gyámja nem a fizetés teljesítésekor és csupán csak a gyámhatóság előtt tette meg; az pedig nincs megállapítva, hogy a gyámhatóság a fizetés teljesítése előtt vagy a fizetés teljesítésekor az alpereseknek ezt tudomására hozta volna.

A kötelezettel szemben joghatályosan gyakorolt jogfenntartásról ilyen körülmények között az adott esetben szó sem lehet.

De ettől eltekintve is a jogfenntartásra alapított átértékelési kötelezettség kérdése meghaladottá vált annak következtében, hogy az az 1928. XII. t.-c. 14. §. 4. bekezdésében meghatározott alapon megállapítást nyert. (1931. nov. 24. — P. VI. 5273/1930.)

36. 1928. XII. t.-c. 28. §. — Jelzálogjog átértékelése. — A bíróság le nem járt követelést csak jelzálogjogi biztosítás céljából értékelhet át s ez az átértékelés nem hat ki magának a követelésnek a lejárát után való az akkori viszonyoknak megfelelő átértékelésére.

K. Az 1928. évi XII. t.-c. 28. §-ának első bekezdése szerint a jelzálogjogot nem lehet ugyan átértékelni, e §. második bekezdése azonban jogot ad a hitelezőnek, hogy amennyiben az ingatlan tulajdonosa személyes adósa, az *átértékelésből származó különbözet* erejéig a jelzálogjognak új rangsorban bejegyzését kérhesse. A törvényjavaslat miniszteri indokolása szerint e §. *második bekezdése* a biztosítéki jelzálogjog természetéből folyó *kivétel* s a hitelezőnek a törvényhely által adott jogot úgy kell érteni, hogy a hitelező az adóstól a bekebelezési engedélyt per útján is követelheti. Ez a per az igazságügyi bizottság kiegészítő jelentése szerint lehet nemcsak marasztalásra irányuló, hanem még le nem járt követelés esetében a követelés átértékelte összegének megállapítására vagy épen az új jelzálogjog bejegyzésének tüzésére irányuló per is.

Ennek értelmében, ilyen vonatkozásban, a követelés esedékessége előtt is helyet foghat az átértékelésből származó különbözet összegének előzetes megállapítása s az ezt illető biztosítéki jelzálogjog bejegyzésének tüzésére való ítéleti kötelezés.

Önként értetődik azonban, hogy a bíróság le nem járt követelést csak jelzálogi biztosítás céljából értékelhet át s hogy ez az átértékelés nem hat ki magának a követelésnek a lejárát után való, az akkori viszonyoknak megfelelő átértékelésére.

Nem alapos az a támadás, hogy az adott esetben a Pp. 130. §-a szerinti jogviszony megállapításának helye nincs, mert itt nem ezen törvényhely szerinti megállapításról, hanem a vételárhátralék különbözet átértékeléséről s az átértékelte összeg jelzálogi biztosításáról van szó.

Ezekre tekintettel nem ellenkezik az anyagi joggal a fellebbezési bíróságnak az a támadott döntése, amellyel alperest, mint személyes adóst, a 4000 korona hátralékos vételár érték-különbözte biztosításának a céljából az e végből megállapított átértékelési összeg bekebelezésének a tüzésére kötelezte.

Ez a rendelkezés azonban a jelzálogjogról szóló 1927: XXXV. t.-c. 64. §-a értelmében akként volt kiegészítendő, hogy az ekként alapított jelzálogjog a telekkönyvben, mint biztosítéki jelzálogjog jelölendő meg. (1931. szept. 22. — P. V. 7328/1929.)

37. Mt. 1448. §. 2. bek. — Ajándékozás. — Az egyenes ágon való rokonok között végbement vagyoni juttatásról vélelem az, hogy a vagyoni juttatás ingyenes volt. (K. 1931. nov. 4. — P. VII. 4374/1930.)

38. Mt. 1485. §. — Bérbeadó szavatossága. — Az anyagi jog értelmében a bérlő a bérfizetés kötelezettsége alól csak akkor mentesül, ha neki a bérbeadó a bérlet tárgyát használatra alkalmas állapotban át nem adta, vagy pedig annak a használatát harmadik személy az átvétel után tőle jogszerűen elvonta, nem áll fenn azonban a bérbeadó szavatossága abban a vonatkozásban, hogy a bérlet tárgyán folytatott üzem zavartalanságának biztosítására is közreműködni lenne köteles s hogy ennek az elmulasztása a bérlőnek a bérfizetés megtagadására adna jogos alapot.

K. A bérleti szerződést az alperes a kir. kincstár képviseletében eljáró m. kir. földmivelésügyi miniszterrel kötötte meg s az abban foglalt kikötés szerint a felévenként esedékes bérösszeg a megnevezett minisztérium póstatakarékpénztári csekk számlájára volt befizetendő.

Ebből kétségtelen, hogy a szerződés értelmében a bérösszeg csakis készpénzben volt fizethető.

Mint hogy pedig az alperesnek már a szerződéskötés most ismertetett módjából is tudnia kellett azt, hogy a fizetés eltérő módozatára vonatkozóan a kir. kincstár önálló képviseletére nem jogosult egyes tisztviselőkkel szóbeli megállapodást, a vele eredetileg szerződött miniszter jóváhagyása nélkül, joghatályosan nem köthet, helyesen mondotta ki a fellebbezési bíróság, hogy a vitatott utólagos szóbeli megállapodás valósága, valamint az alperesnek az ehhez fűzött további tényállítása is egyaránt jelentőség nélküli az ügy eldöntése szempontjából, következésképen nem is sértett jogszabályt azzal, hogy az említett kérdéssel összefüggésben kért bizonyítás elrendelését megtagadta.

A felülvizsgálati kérelemben előadottak szerint is az alperes magának a bérlet tárgyának a használatában, az ingatlan birtoklását és használatát illetően harmadik személy részéről támasztott jog érvényesítése folytán nem volt gátolva. Annak a megállapításához tehát, hogy a bérlet tárgyának a szerződésszerű célra való használata a felperes terhére eső okból lehetlenné vált, a megfelelő alap hiányzott.

Mint hogy pedig az anyagi jog értelmében a bérlő a bérfizetés kötelezettsége alól csak akkor mentesül, ha neki a bérbeadó a bérlet tárgyát használatra alkalmas állapotban át nem adta, vagy pedig annak a használatát harmadik személy az átvétel után tőle jogszerűen elvonta, nem áll fenn azonban a bérbeadó szavatossága az alperes által vitatott abban a vonatkozásban, hogy a bérlet tárgyán folytatott üzem zavartalanságának a

biztosítására is közreműködni lenne köteles s hogy ennek az elmulasztása a bérlőnek a bérfizetés megtagadására adna jogos alapot, ezért alaptalanul panaszolja az alperes a fellebbezési bíróság marasztaló rendelkezésével szemben a szavatosságra vonatkozó anyagi jog szabályok megsértését is. (1931. okt. 29. — P. VI. 740/1930.)

39. Mt. 1550. §. — Szolgálati szerződés tartama. — Ha a munkaadó az alkalmazottnak általában, de különösen, ha bizonyos kikötött teljesítmények ellenében egész életére szóló állást biztosít: ezáltal nem határozatlan időre szóló, hanem állandó jellegű alkalmazás, vagyis az alkalmazott munkaképes élettartamában meghatározott tartamu szolgálati szerződés létesül, amelyet a munkaadó még szabályszerű felmondással is csak az alkalmazott terhére eső fontos okból bonthat fel.

K. A felperes keresetét arra a tényállításra alapította, hogy midőn munkaadójának, az alperesnek figyelmét a famegmunkálási üzem hiányaira felhívta és azok kiküszöbölésére javaslatokat tett: az alperes nevében és képviselőjében V. Károly igazgató a felperes részéről elfogadott azt az ígéretet tette, hogy amennyiben felperesnek sikerülni fog javaslatait az életbe átültetni és a termelést produktívá tenni, számára gyors előmenetelt, rendkívüli előnyököt és egész életére szóló pozíciót biztosít.

Ez a nyilatkozat a feltételhez kötött és a munkaképesség idejére szóló állandó, szolgálati szerződés ismérveit foglalja magában.

Felperes előadta azt is, hogy bár ő a vállalt teljesítmény véghezvitelével a kikötött feltételt teljesítette, az alperes a maga kötelezettségének csak részben tett eleget, amennyiben az okleveles mérnök felperest órabéres fagépmunkásból főmérnökké léptette elő; annak a kötelezettségének azonban, hogy pozícióját az egész életre szólóvá tegye, nem felelt meg, mert a szolgálati viszonyt 1927. évi november hó 3. napján hat havi felmondással megszüntette.

Ez a tényelőadás valósága esetén alkalmas lehet a szolgálati viszony időelőtti felbontásából eredő kárigény megállapítására.

Perdöntő tehát, minő megállapodás jött létre a felperes és V. Károly igazgató között? fel volt-e V. jogositva az alperest kötelezőleg az alkalmazott élete tartamára szóló szolgálati szerződés kötésére? vagy ha nem, az alperes a létesített megállapodást utólag tudomásul vette és jóváhagyta-e? teljesítette-e a felperes az élethossziglani alkalmazás kikötött feltételeit? volt-e az alperesnek a felperest terhelő fontos oka a szolgálati szerződés felbontására? (1931. okt. 27. — P. II. 6803/1929.)

40. Mt. 1550. §. — Nagyváradai püspökséggel fennálló szolgálati jogviszonyból származó követelés érvényesítése a Csonka-Magyarország területén maradt püspöki javadalommal szemben.

K. A felperes a nagyváradai püspökségnek az 1921. XXXIII. t.-c.-be iktatott trianoni békeszerződés folytán 1921. évi július hó 26-ával bekövetkezett elszakítása, után románná vált területen a nagyváradai püspökség szol-

gálatában megmaradt és magyar állampolgárságát az idézett törvény 61. és 63. cikkei értelmében elvesztette, és 1924. év április 1-én történt nyugdíjaztatása óta nyugdíját attól román területen felvette.

Annak a kérdésnek az elbírálásánál, vajjon felperes a román területen húzott nyugdíjának kiegészítését a Csonka-Magyarország területén maradt püspöki javadalomtól követelheti-e: abból a tényből kellett kiindulni, hogy a nagyváradi latin szertartású püspökség mintegy 200.000 holdnyi birtokából kb. 188.000 hold román területre esett, és Csonka-Magyarország területén a földbirtokreform és vagyonváltság keresztülvitele után 8.000 hold területű birtoka maradt; továbbá, hogy gróf Széchenyi Miklós nagyváradi püspöknek halála után a megüresedett püspöki szék be nem töltetett, hanem Nagyváradra apostoli kormányzó neveztetett ki, akinek a Csonka-Magyarország területén levő püspökségi területre egyházi joghatósága ki nem terjed, az itteni ingatlanok annak a javadalmához nem tartoznak, a volt nagyváradi latinszertartású püspökség Magyarországon levő javadalmát a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter 120—05—13/1929. X. ü. o. számú értesítése szerint nem haszonélvezi, Erre a különleges helyzetre való tekintettel a nagyváradi latin szertartású püspökség magyarországi javadalma az apostoli Szentszéknek is tudomásával a vallás és közoktatásügyi miniszter elnöklete alatt működő kezelő bizottság által kezeltetik, amely bizottság ennek a magyarországi javadalomnak jövedelmét kizárólag az egyházmegye Csonka-Magyarország területén levő részének szükségleteire (egyházi, iskolai és kulturális célokra) fordítja.

A szolgálati jogviszony kötelmi természeténél fogva a munkaadó és az alkalmazott személyéhez fűződik és nem valamely birtoktesttel függ össze. De a nagyváradi latin szertartású püspöki javadalomhoz tartozott ingatlanoknak a magyar állam fennhatósága alatt megmaradt részére az elszakított ingatlanrész javadalmasának joghatósága ki sem terjed; ezek az ingatlanok annak a javadalmához a fent kifejtettek szerint már nem is tartoznak.

A magyarországi ingatlant kezelő bizottság ekként a román javadalomnak sem egyházi, sem vagyonjogi vonatkozásban nem szerve. Felperes tehát azon az alapon, hogy Magyarországon van olyan ingatlan, amely eredetileg az immár megszűnt nagyváradi latin szertartású magyar püspökség javadalmához tartozott, az ingatlant kezelő bizottsággal szemben nyugdíjigényt ez okból nem érvényesíthet. Volt munkaadójával szemben pedig nyugdíjigényét a felperes az ítéleti tényállás szerint már érvényesítette. (1931. okt. 14. — P. II. 7348/1929.)

41. Mt. 1552. §. — Alkalmazott fizetésének emelése. — Nincsen olyan jogszabály, amely a munkaadót szerződéses kikötés hiányában — arra kötelezné, hogy a pénzromlás folytán és a drágasággal arányban alkalmazottjának fizetését fokozatosan emelje. (K. 1931. okt. 14. — P. II. 4287/1930.)

42. Mt. 1602. §. — Alkusz díjazása. — A közvetítő a kikötött díjat más megállapodás hiányában csak akkor követelheti, ha megvalósul az az eredmény, amelynek elérése végett a megbízó

a közvetítő tevékenységét igénybe vette. (K. 1931. okt. 15. — P. VII. 4013/1930.)

43. Mt. 1650. §. — Közös ingatlan használatának módja. — Ha a közös ingatlan használatának módját a tulajdonostársak egymásközött megegyezés útján megállapítani nem tudják, bármelyik tulajdonostárs a bíróságtól kérheti a használat vagy haszonvétel módjának valamennyi tulajdonostárs méltányos érdekének megfelelő megállapítását. A használat és haszonvétel megállapításánál azonban a közös ingatlanak a kérelem előterjesztésekor meglevő állapota az irányadó, amiből következik, hogy ilyen kereset keretében az ingatlan lényeges megváltoztatását, fölüléptmény közfallyal való elkülönítését, ajtók visszaállítását, vagyis építési átalakításokat követelni nem lehet. (K. 1931. nov. 26. — P. V. 34/1931.)

POLGARI ELJÁRÁSI JOG.

44. Pp. 521. §., Te. 37. §. ut. bek. — Felülvizsgálati kérelem csak a perköltség kérdésében jelentőséggel bíró ítéleti indokolás ellen.

K. Az alperes felülvizsgálati kérelmében a fellebbezési bíróságnak azt az ítéletét, mely őt a Pp. 124. §-ára alapított pergátló kifogásával elutasította s a pergátló kifogással felmerült elsőbírói és fellebbezési költségek viselésére kötelezte, akként kérte megváltoztatni, hogy a felperes nyilváníttassék jugoszláv állampolgárnak és ennek következtében marasztalja a kir. Kúria a felperest az összes költségekben.

E felülvizsgálati kérelemből nyilvánvaló, hogy az alperes a fellebbezési bíróság ítéletének azt a rendelkezését, amely őt a Pp. 124. §-ára alapított pergátló kifogásával elutasította, felülvizsgálattal meg nem támadta, lényegileg csupán a költségekben történt marasztalását sérelmezi s e marasztalás szempontjából tartja jogszabályba ütközőnek a fellebbezési bíróságnak azt a megállapítását, amely szerint a fellebbezési bíróság a felperest magyar állampolgárnak tekintette.

A Pp. 521. §-ának 2. bekezdése, úgy az 1930: XXXIV. t.-c. 37. §-ának utolsó bekezdése értelmében a fellebbezési bíróság ítélete ellen a perköltség viselésének vagy mennyiségének a kérdésében felülvizálatnak csak akkor van helye, ha a felülvizálat egyuttal az ítéletnek egyéb oly része ellen is irányul, amely ellen egymagában is felülvizálatnak van helye.

Az alperes felülvizálati kérelmének megengedettsége szempontjából ekként az az ügydöntő kérdés, hogy a fellebbezési bíróság ítéletének indokolásában foglalt ama megállapítás ellen, hogy a felperes magyar állampolgár, egymagában a felülvizálat helyt foghat-e?

Jogszabály az, hogy az ítélet indokolása ellen önálló fellebbvitelnek csak abban az esetben van helye, ha az indokolásban foglalt megállapítás, határozat jellegével bíró, a peresfelek elbírálás alá vett jogviszonyát érintő,

esetleg a peresfelek jövőbeli jogviszonyának alakulására súllyal eső megállapítás.

Ily szempontból vizsgálva az említett megállapítást, arra való további figyelemmel, hogy az 1930. évi június hó 7. napján hatályba lépett 20048/1930. I. M. sz. rendelet szerint Jugoszlávia csatlakozott az 1909: XIV. t.-cikkbe iktatott hágai polgári jogsegély egyezményhez, amelynek 17. cikke értelmében a fennforgó viszonyoságnál fogva a magyar bíróság előtt felperesként fellépő jugoszláv állampolgár perköltség biztosíték letételére nem kötelezhető, — nyilvánvaló, hogy az említett megállapításnak a peresfelek jogviszonya szempontjából súlya csak annyiban van, hogy e megállapítás tévessége esetén az alperes által emelt pergátló kifogás kezdettől fogva alaptalannak nem tekinthető, hanem az csupán a 20048/1930. I. M. sz. rendelet életbeléptével vált tárgytalanná.

Az ily jogi következtetésnek azonban kihatása csak a pergátló kifogással felmerült költségek viselése kérdése van, aminthogy az alperes is végeredményben a felperes magyar állampolgárságának a megállapítását amiatt sérelmezi, hogy pergátló kifogása a 20048/1930. I. M. sz. rendelet életbe léptéig alapos volt, s hogy ő ennek folytán eljárási jogszabálysértéssel köteleztetett a pergátló kifogással felmerült költségek viselésére.

Megállapítható tehát, hogy az alperesnek csupán a perköltség viselése kérdésében fűződik érdeke ahhoz, hogy az említett — megállapítás a Pp. 534. §-a értelmében felülvizsgáltassék.

Ez esetben pedig az a jogi helyzet, hogy az alperes a perköltség kérdésében hozott döntés önálló felülvizsgálatának kieszközölése érdekében alakilag önállónak feltüntetett oly támadást érvényesített az ítélet indokolása ellen, amely lényegileg egyedül a perköltség viselése kérdésében birhat jelentőséggel, amely támadás ennél fogva a perköltség viselése kérdésében érvényesített felülvizsgálat körébe esik és oly önálló megengedett fellebbvitelnek nem tekinthető, amely alapul szolgálhatna arra, hogy az alperes a perköltségek viselésének a kérdését felülvizsgálat tárgyává tehesse.

Míndezeknél fogva a kir. Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmét, mint a törvény által kizártat hivatalból visszautasította, és alperest a Pp. 508. és 543. §-ai alapján, a felülvizsgálati kérelemmel felperesnek okozott felülvizsgálati költség viselésére kötelezte. (1931. nov. 11. — P. V. 7063/1930.)

45. Pp. 527. §. 3. p. — Felülvizsgálati kérelem tartalma. A felülvizsgálati kérelemnek magában kell foglalnia annak kijelentését, hogy a fél az ítéletet mely alapon támadja meg; a felülvizsgálatnak ugyanis a felülvizsgálati kérelem az alapja, amelynek tartalma más — különösen nagyszámú tényállítókat és bizonyítási indítványokat tartalmazó terjedelmes — iratokra való általános hivatkozással ki nem egészíthető. (K. 1931. nov. 3. — P. IV. 4940/1930.)

46. Pp. 563. §. — Perújítás. — A perjogi szabályok értelmében nincs ugyan helye az egyik fél perújítási keresetéhez való csatlakozásnak, azonban nincs kizárva, hogy az ilyen módon elő-

terjesztett kérelem önálló perújítási keresetként az ellenfél keresetével együtt tárgyalassék. (K. 1931. nov. 25. — P. IV. 3312/1930.)

47. Pp. 567. §. — Perújítás határideje. — A perújítási 6 hónapi záros határidőnek a perújítási okról való tudomásszerzés, vagy a perújítási ok érvényesíthetése idejétől leendő számítása csak akkor jöhet tekintetbe, ha a perújítás az alapperbeli, illetve újított perbeli ítélet jogerőre emelkedésétől számított 6 hónapon túl adatott be, mert, ha a perújítás az alapperben, illetve újított perben hozott ítélet jogerőre emelkedésétől számított 6 hónapi záros határidőn belül adatott be, — a Pp. 564. §. utolsó bekezdésében foglalt esettől eltekintve — annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a perújítási okról a perújító fél mikor szerzett tudomást, vagy hogy azt mikor érvényesíthette, — a perújítás beadási határidejének megállapítása szempontjából — önként értetődően — már feleslegessé válik.

K. A fellebbezési bíróság az alperes által 1929. június 25-ik napján beadott perújítási keresetét az 1929. november 13-án meghozott 33. Pf. 11728/1929. 4. sz. ítéletével hivatalból azért utasította vissza, mert az alapperben a m. kir. Kúria által meghozott és 1928. december 11. napján kihirdetett P. VI. 5127/1928/28. sz. ítélet jogerőre emelkedésétől számított 6 hónap eltelte után adatott be a perújítási kereset.

Ez ellen az ítélet ellen az alperes által beadott felülvizsgálati kérelem folytán a kir. Kúria az 1931. március 20-ik napján meghozott P. V. 1717/1930/10. sz. ítéletével a fellebbezési bíróság fenti ítéletét megváltoztatta, — kimondotta, hogy a perújítási kereset elkésés okából vissza nem utasítható, s a fellebbezési bíróságot további eljárásra és új határozat hozatalára utasította, — lényegileg abból, mert a perújítás megengedésére meghatározott 6 hónapi záros határidő kezdőnapja nem az alapperbeli kúriai ítélet kihirdetéséhez, hanem az ítéletnek a perújító fél részére történt kézbesítéséhez igazodik, — s minthogy a kúriai ítélet az alperesnek 1929. május 2-án kézbesített, alperes pedig perújítási keresetét 1929. június 25-én, tehát a törvényben meghatározott záros határidőn belül adta be, — a perújítási kereset elkésés okából vissza nem utasítható.

Az újabb eljárásban a fellebbezési bíróság a perújítási keresetet ismét hivatalból visszautasította, — most már azzal az indokolással, hogy megállapítása szerint a perújítás alapjául felhozott tényekről az alperesnek a perújítási kereset beadását megelőzően több mint 6 hónappal tudomása volt.

A Pp. 567. §-a perújítás 6 hónapi záros határidejét akként szabályozza, hogy ez a határidő az alapperben, illetőleg az újított perben hozott végítélet jogerőre emelkedésének napjától számítandó, — ha pedig a fél a perújítási okról csak később nyert tudomást, vagy pedig csak később jutott abba a helyzetbe, hogy ezt érvényesíthesse, attól a naptól számít, amelyen tudomást nyert róla, vagy pedig érvényesíthette volna.

A törvénynek ebből a világos rendelkezéséből nyilvánvaló, hogy a perújítási 6 hónapi záros határidőnek a perújítási okról való tudomás szerzés,

vagy a perújítási ok érvényesíthetése idejétől leendő számítása csak akkor jöhet tekintetbe, ha a perújítás az alapperbeli, illetve újított perbeli ítélet jogerőre emelkedésétől számított 6 hónapon túl adatott be, — mert, ha a perújítás az alapperben, illetve újított perben hozott ítélet jogerőre emelkedésétől számított 6 hónapi záros határidőn belül adatott be, — a Pp. 564. §. utolsó bekezdésében foglalt, de itt fenn nem forgó kivételes esettől eltekintve, — annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a perújítási okról a perújító fél mikor szerzett tudomást, vagy hogy azt mikor érvényesíthette, — a perújítás beadási határidejének megállapítása szempontjából — önként értetődően — már feleslegessé válik.

Ezekhez képest tehát jogszabályt sért a fellebbezési bíróságnak a perújítási keresetet újból visszautasító jogi döntése, — mert annak következtében, hogy a tényállás szerint az alperes perújítási keresetét a törvényes 6 hónapi határidőn belül adta be, — az előadottak értelmében ezuttal nincs jelentősége annak a kérdésnek, hogy a perújítás alapjául felhozott tényekről az alperes mikor szerzett tudomást. (1931. dec. 4. — P. V. 4795/1931.)

48. Pp. 767. §. — Választott bíróság egyesületi alapszabályokban. — Az egyesület és tagjai közti jogvitáknak a rendes bírói hatáskörből elvonása s választott bíróság hatáskörébe utalása kívül esik az alapszabályi rendezés tulajdonképeni tárgykörén s ezért a választott bírósági szervezet alapszabályi megváltoztatásának az egyes tagokra vonatkozó joghatálya nem dönthető el az alapszabálymódosítás általános joghatályának elve alapján. (K. 1931. nov. 17. — P. VII. 5067/1930.)

49. Pp. 767. §. — Választott bírósági szerződés érvényessége. Kizárólagos illetékesség. — I. A rendes bíróság (nem pedig a választott bíróság) hatáskörébe tartozik annak a végleges elbírálása, vajjon érvényes-e, illetve hatályban van-e a *választott bírósági* (tehát perjogi) *szerződés*. Magának a *magánjogi (fő)-szerződésnek* érvényessége és hatályossága felől azonban viszont a választott bíróság hivatott a döntésre, ha avval a szerződéssel kapcsolatos jogviszonyt a felek a választott bíróság elé utalták. — II. A kizárólagos illetékességből magában véve még nem következik a szerződés tárgya felőli szabad rendelkezés hiánya.

K. Nem vitás tényállás szerint a felperes és L. Károly I. r. alperes 1929. július 1-én a D.) jelű közkereseti társasági szerződést kötöttek, melynek 9. pontjában e szerződésre vonatkozó „mindennemű vitás kérdés eldöntését” választott bíróságra bízták.

A kereset L. Károly I. r. alperessel szemben első sorban annak megállapítására irányul, hogy a közkereseti társasági szerződés „érvénytelen” azért, mert meghiusult a feleknek az a lényeges feltevése, hogy az I. r. alperes megkapja V. Zsigmond áporikai lakostól azt a 15.000 P-t, amelyet a közkereseti társaságba vagyontétlként bevinni ígért, és mert e miatt a szerződést a felek egyező akaratkijelentéssel hatálytalanították is.

Helyes a fellebbezési bíróságnak az az álláspontja, hogy a rendes bíróság (nem pedig a választott bíróság) hatáskörébe tartozik annak a végleges elbírálása, vajjon érvényes-e, illetve hatályban van-e a választott bírósági (tehát perjogi) szerződés, mert ez következik abból, hogy ennek a szerződésnek érvénytelensége és hatályvesztése miatt — a választott bíróságnak már meghozott ítéletét is a rendes bíróság előtt keresettel lehet érvényesíteni (Pp. 784. §. első bek. 1. pont), továbbá abból is, hogy a választott bírósági szerződés érvénytelenségének vagy hatálytalanulásának rendes bíróság által történt jogerős megállapítása esetében a Pp. 779. §. értelmében a választott bíróságnak nem szabad az eljárást folytatnia és befejeznie.

Magának a magánjogi (fő) szerződésnek érvényessége és hatályossága felől azonban viszont a választott bíróság hivatott a döntésre, ha — miként a jelen esetben is — avval a szerződéssel kapcsolatos jogviszonyt a felek a választott bíróság elé utalták, mert nyilván ennek keretében vág magánjogi szerződés érvényességének és hatályosságának kérdése is. Kétségteljesen ellenkeznek a bizonyos magánjogi jogviszony rendezését a maga teljességében választott bíróságra bízó felek jóhiszemű akaratával az, ha a magánjogi szerződésük semmisségének felvetésével megtámadásával, jogügyleti feltételre, (szerződésszegés miatti) elállásra stb. hivatkozással a választott bíróságtól el lehetne vonni a vitás jogviszonyt a legfontosabb vonatkozásaiban.

Nyilván nem változtat ezen a perjogi helyzeten az sem, ha a választott bírósági szerződést a felek a magánjogi szerződéssel egyidejűleg kötötték és egy okiratba foglalták, mint az ezuttal történt. A választott bírósági kikötés érvényessége és hatályossága ugyanis nem esik szükségképpen össze az azt tartalmazó főszerződés érvényességével és hatályosságával.

A felperes tehát a közkereseti társasági szerződés érvénytelenségének, illetve hatályvesztésének eldöntését csak akkor kérheti a rendes bíróságnál, ha ugyanott azt sikeresen kérte, hogy maga a választott bírósági kikötés érvénytelennek, illetve hatálytalannak mondassék ki.

Az ily irányú kérelem bentfoglaltnak tekintendő a felperes kereseti kérelmében az által, hogy keresetlevelében általában „a létrejött megállapodásoknak” hatálytalanulását emeli ki, evvel pedig az egész D.) jelű okiratra, (tehát úgy a közkereseti társasági szerződésre, mint a választott bírósági szerződésre) utal, amint ezt utóbb kifejezetten is hangsúlyozta. (L. 6. sorsz. észrevételeit.)

Igaz, hogy a felperesnek a választott bírósági kikötés érvénytelenségére, illetve hatályvesztésére vonatkozó jelen perbeli álláspontjával ellentétés az a korábbi eljárása, hogy a közkereseti társasági szerződés teljesítése (társasági betét befizetése) iránt ellene L. Károly I. r. alperes által a pestvidéki kir. törvényszéknél P. V. 15629/1929. szám alatt 1929. november 23-án indított perben éppen arra hivatkozással emelt a Pp. 180. §. 2. bek. 4. pontja alapján pergátló kifogást, hogy a közkereseti társasági szerződésből eredő igényekre választott bíróság hatáskörét kötötték ki, minek folytán a budapesti kir. ítélőtábla 1930. március 22-én hozott P. VI. 1783/1930/7. számú jogerős ítéletével azt a pert meg is szüntette, mindez pedig a felperes

resre nézve egyenlő joghatályu lehet a választott bírósági kikötés érvényességének és hatályosságának utólagos elismerésével.

Amde az ilyen elismerés csak azt vonhatja maga után, hogy a felperes érdemben elutasíttassék a választott bírósági szerződés (kikötés) érvénytelenségének, illetve hatályvesztésének megállapítása iránti jelen perbeli keresetével, egyáltalán nem érinti azonban az ezuttal egyedül eldöntendő azt a kérdést, vajjon az ilyen per mely bíróságnak a hatáskörébe tartozik.

A kifejtettek szerint nem sértett jogszabályt a fellebbezési bíróság azáltal, hogy helybenhagyta az elsőbíróság ítéletét annyiban, amennyiben a választott bírósági szerződés (kikötés) érvénytelennek, illetve hatálytalannak kimondására vonatkozó kereseti kérelemre nézve elvetette L. Károly I. r. alperesnek a Pp. 180. §. 2. bek. 4. pontjára alapított pergátló kifogását.

Ha a választott bírósági szerződés (kikötés) érvényesnek és hatályosnak bizonyul, akár a felperesnek az előző perbeli — fent kiemelt — elismerése miatt, akár azért, mert a felperes által állított feltevés, illetve megegyezészerű hatálytalánítás egyáltalán nem volt, vagy pedig csupán a közkereseti társasági (magánjogi) szerződésre vonatkozott, — akkor magának ennek a közkereseti társasági (magánjogi) szerződésnek érvényessége és hatályossága felől — a kifejtettekhez képest — a rendes bíróság nem ítéelkezhetik, — hanem csupán a választott bíróság.

Eszerint azt, vajjon magának a közkereseti társasági (magánjogi) szerződésnek érvényessége, illetve hatályossága felől a rendes bíróság, vagy a választott bíróság hivatott-e az eljárásra, csak a választott bírósági kikötés érvényességének, illetve hatályosságának érdemi jogerős elbírálása után lehet eldönteni, addig tehát az idevonatkozó pergátló kifogás tárgyában a m. kir. Kúria nem határozhat.

A kereset L. Károly I. r. alperes ellen (másodlagosan) arra is irányul, hogy a bíróság a Kt. 100. §-a alapján mondja ki a közkereseti társaságnak feloszlását, ami arra az esetre vonatkoznék, ha a közkereseti társasági szerződés érvényes és hatályos lenne.

Alaptalan ugyanis a felperesnek az az álláspontja, hogy a közkereseti társaság feloszlásának kérdésére azért nem terjedhet ki a választott bírósági kikötés, mert a Pp. 2. §. második bek. 5. pontja és 33. §-a szerint az ilyen perek értékre tekintet nélkül törvényszéki hatáskörbe és kizárólag annak a bíróságnak az illetékességéhez tartoznak, amelyé a céget bejegyezték, (vagy az bejegyzendő lett volna), az pedig nem tehető fel, hogy a törvény választott bíróságra engedjen bizni olyan ügyet, amelyben azt sem engedi meg, hogy az államnak más bírósága ítéelkezzék, mint amelyet ő kijelölt.

Hiszen a Pp. 767. §-a a választott bíróság kikötését csak arra az esetre zárja ki, ha a felek a szerződés tárgyról (magánjogi értelemben) szabadon nem rendelkezhetnek. Ilyképen tudatosan elejtette a választott bírósági hatáskörnek a korábbi perjogi szabályokban (1868. évi LIV. t.-c. 495. §-a a törvény 53. §-ára utalással) érvényesült azt a korlátját, hogy a felek nem ruházhatják választott bíróságra olyan peres ügyeik eldöntését, melyekben a rendes bírói illetékességtől eltérésnek nincs helye.

A kizárólagos illetékességből ugyanis magában véve még nem következik a szerződés tárgya felőli szabad rendelkezés hiánya. Ellenmondás sincs olyan törvényi rendelkezésben, hogy bizonyos ügyben az állam bírósági közül csak egy meghatározott bíróság járhatson el, e mellett azonban ezt az ügyet a felek szerződése az állami bíróságok hatásköréből kivehesse.

A közkereseti társaság feloszlása felől pedig a tagok a Kt. 98. §. 1. bek. 4., 6., 7. és 8. pontokból kitűnőleg szabadon rendelkezhetnek, az magánjogi — vagyoni — ügyletük tárgya lehet, (amitől teljesen független a cégbíróági bejelentésekre vonatkozó kötelezettség).

A feloszlásra, mint a közkereseti társasági szerződéssel kapcsolatos jogviszonyra a választott bíróságnak kikötött hatásköre azonban természetesen csak akkor állhat meg, ha maga ama kikötés egyéb okból nem érvénytelen, illetve hatálytalan, különben pedig a feloszlítás kérdése is a rendes bíróság elé, még pedig, mivel a közkereseti társaságot Pesterzsébet székhellyel kellett volna megalakítani, a pestvidéki kir. törvényszék elé tartoznék.

A felosztási másodlagos kereseti kérelemre vonatkozó pergátló kifogást sem lehetett tehát ezuttal megérteni, hanem azt is a választott bírósági kikötés érvényességének, illetve hatályosságának érdemi jogerős elbírálása utáni időre kellett fenntartani. (1931. nov. 4. — P. IV. 3129/1929.)

50. Ppé. 18. §. — Díjmegállapító végzés hatálya. — A Ppé. 18. §-a alapján hozott jogerős díjmegállapító végzés hatálya abban áll, hogy a megállapítást a díj behajtása iránt folyamatba tett perben az összegerszerőség kérdésében többé nem lehet megtámadni. Ilyen hatálya csak az olyan végzésnek van, amelyet az említett szakaszban foglalt eljárási szabályok megtartásával lefolyt eljárásban hoztak.

K. A m. kir. Kúria állandó gyakorlata szerint a Ppé. 18. §-a alapján hozott jogerős díjmegállapító végzés hatálya abban áll, hogy a megállapítást a díj behajtása iránt folyamatba tett perben az összegerszerőség kérdésében többé nem lehet megtámadni. Amde ilyen hatálya csak az olyan végzésnek van, amelyet az említett szakaszban foglalt eljárási szabályok megtartásával lefolyt eljárásban hoztak. (P. VI. 8751/1928. és P. VI. 766/1929.)

A betekintett periratokból megállapítható, hogy az adott esetben a díjmegállapítást a felperes kérte, de költségjegyzéket nem csatolt és annak bemutatására a perbíróság őt fel sem hívta. Nem rendelte el a bíróság az ügyfélnek, az alperesnek meghallgatását sem, noha a törvény csak a szóbeli tárgyalás mellőzését teszi lehetővé, de az ellenfél meghallgatása nem mellőzhető (Pp. 254. §.), mert az eljárásnak az említett 18. §-ban vázolt menetéből nyilvánvaló, hogy annak úgy kell lefolynia, hogy a bíróság az ellenfélnek a nyilatkozatra alkalmat adjon. Ez pedig nem történt meg, hanem a bíróság a felperes egyszerű kérvényeire nyomban érdemben határozott, amelyben a felperes díjait 4668 pengőben, illetve 118 pengőben megállapította.

A kifejtettek szerint a kereset alapjául szolgáló A) és B) alatti határozatokat a bíróság lényeges eljárási szabálynak sérelmével, jelesen a kétoldalú meghallgatás elvének mellőzésével hozta. Minthogy pedig ily módon

a félnek a megállapítási eljárásban nem is volt alkalmja arra, hogy kifogásait megtegye, hiányzik az az előfeltétel is, amelyre a megállapító végzés irányadó volta okszerűen alapítható.

Ezt az előfeltételt az sem pótolhatta, hogy a megállapítási eljárásban hozott elsőbírósági végzések jogerőre emelkedtek, mert a meghallgatás elrendelését az eljárás oly lényeges szabályának kell tekinteni, hogy annak mellőzését a jogerőre emelkedés nem orvosolhatja, különösen amikor a végzéseket személyesen átvevő ügyfelet sem a fellebbviteli jogára, sem annak határidejére nem figyelmeztették.

A kifejtettekől következik, hogy a fellebbezési bíróság szabályellenesen járt el, amidőn a kereseti kérelem alapjául szolgáló díjmegállapító végzéseket a marasztalás alapjaként elfogadta és a felperes tevékenységének értékelését újból megállapítás tárgyává nem tette. (1931. okt. 29. — P. VI. 732/1930.)

51. Ppé. 18. §. — Külföldi honos ügyvéd joga az ellenfelet terhelő perköltség tekintetében. — A Ppé. 18. §-ában foglalt azt a rendelkezést, amely szerint a fél a perköltséget, vagy más eljárási költséget, amelyben marasztalták, ha az ellenfelet a marasztaláskor ügyvéd képviseli, ennek az ügyvédnek a kezeihez köteles fizetni, csupán a magyar állampolgár ügyeit megillető kivételes kedvezménynek kell tekinteni, amely kiterjesztően nem értelmezhető és amely épen ezért a *külföldi* állampolgár ügyvédet meg nem illeti.

K. A felperes anyagi jogszabály helytelen alkalmazását panaszolja, mert a fellebbezési bíróság a Ppé. 18. §-ában foglalt azt a rendelkezést, amely szerint a fél a perköltséget, vagy más eljárási költséget, amelyben marasztalták, ha az ellenfelet a marasztaláskor ügyvéd képviseli, ennek az ügyvédnek a kezeihez köteles fizetni, csupán a magyar állampolgár ügyvédet megillető oly kivételes kedvezménynek tekintette, amely kiterjesztően nem értelmezhető és amely épen ezért a *külföldi* állampolgár ügyvédet meg nem illeti.

Ez a panasz alaptalan.

Es pedig a fellebbezési bíróság által ennek indokolásául helyesen felhozott abból az okból, hogy a Ppé. 18. §-ában foglalt jog az erre jogosult ügyvédet csupán abban az esetben illeti meg, ha a marasztaló határozatot magyar állampolgár ügyvéd javára magyar bíróság hozta. A felperes által a keresetének a megalapítására felhozott cseh-szlovák ítéletek és végzés *puszta meghozatala* tehát a külföldi állampolgár felperes javára nem tekinthető oly jogi ténynek, amely a kereseti igényt Magyarország területén is érvényesíthetővé tenné.

Es pedig annak dacára sem, hogy az ítéletet hozó cseh-szlovák bíróságok az alperest az 1912. LIV. t.-cikk alkalmazásával marasztalták az ezáltal indított sikertelen per költségeinek a felperes kezeihez való fizetésében.

Miután a felperes keresetét kizárólag a cseh-szlovák bíróságok határazatának a *hozatalára* fektette, annak az elutasítása az anyagi jognak megfelel és a felülvizsgálati kérelmet el kellett utasítani. (1931. okt. 22. — P. VI. 304/1930.)

KERESKEDELMI JOG.

52. Tvt. 1. §. — Ingyen hirdetés. — Más megítélés alá esik az, ha az ingyen hirdetésnek állandó alapja valamely üzleti vállalkozás, egész üzletvitelének és oly áru a tárgya az ígért ingyen-szolgáltatásnak, mely versenyvállalatoktól is beszerezhető, de csak ellenérték fejében, — és egészen más az eset akkor, ha valamely, a piacon még kevésbé ismert cikket kíván annak egyedüli forgalomba hozója cikkének nagyobb körben ismertté tétele és elterjesztése végett bizonyos rövidebb tartamú kezdő időszakon át ingyenesen (ellenérték nélkül) forgalomba hozni. Minthogy ily esetben az a vállalat, mely egyedül hozhatja forgalomba az illető cikket, annak ismertté tételével okszerűen számíthat arra, hogy időleges áldozatai vevő- és fogyasztóköre bővülésében megtérülnek, maga a rövidebb időn át való ingyen-szolgáltatás nincs elvi ellentétben az üzlet fogalmával s így annak hirdetése sem minősül szükségkép a jó erkölcsökbe ütközőnek.

K. I. Az alperes nem gyárt ugyan szikvizet, de oly készülékeket hoz forgalomba, melynek révén a fogyasztók a szikvizet házilag állíthatják elő; az alperes gyártmányainak elterjedése tehát szükségkép érinti a szikvizgyárosok üzleti érdekeit; a szikvizgyárosok érdekképviseletére hivatott O. Szövetség felperességi joga megállapítását tehát az alperes a Tvt. 24. és 32. §-ainak rendelkezésére tekintettel nem támadhatja sikerrel.

II. Erdemben azonban alapos az alperes támadása, mert a fellebbezési bíróság által szem előtt tartott, egyébként helyes jogelvek nem találnak az adott esetre.

... Mint a fejbem ...

Az adott esetben nem vitásan csak az alperes által egyedül forgalomba hozott szabadalmazott cikk kifejezetten rövidebb időn át ígért ingyen szolgáltatásának hirdetéséről lévén szó, amennyiben az ingyen kiszolgáltatás a valóságnak meg is felel, az alperes eljárása a Tvt. 1. §-a alapján a jó erkölcsökbe ütköző versenycelekménynek nem minősíthető.

III. A rendelkezésre álló peradatokból meg kétségtelen, hogy az időleges ingyen-szolgáltatás az azt igénybevevők külön megterhelése, az ingyen szolgáltatott készülék értékének a használatához szükséges alperesi áruk árjegyzéki árába eleve való belekalkulálása nélkül, tehát valósággal is ingyenesen történt meg.

Az ugyanis nem vitás, hogy az alperes az egyedül általa forgalomba hozott autósophonkészülékeket úgy az időleges ingyen-akcióját megelőző, valamint az azt követő időben változatlan 21 P-nyi (viszonteladónak 16 P) árjegyzéki áron hozta forgalomba.

Az sem volt vitás, hogy a készülék gyakorlati használatához szükséges és ugyancsak egyedül az alperes által forgalomba hozott szén-savpatronokat az ingyen-akció rendjén, valamint az árjegyzéki ára megfizetésével készülékhez jutottak mindenkor egyaránt változatlan árjegyzéki áron kapták.

Az ingyen-hirdetés az ingyen-szolgáltatásnak — a valósággal is egye-

zöen — azt az egyedüli feltételét szabja, hogy az igénylő 15 tucat patronra vonatkozó csere-szelvényt váltson 15 P-ért.

A csupán az ingyen-szolgáltatással kapcsolatban támasztott e kikötés azonban nem cáfolja meg a szolgáltatás ingyenességét és csak az iránt nyújt az alperesnek némi biztosítékot, hogy a fogyasztó szempontjából patronok nélkül használhatatlan s így reá nézve értéktelen, de az alperesnek az aggálytalan szakvéleményből kitűnően 11 P önköltségébe kerülő készülék ingyenes szolgáltatását csak azok igényeljük, akik azt valóban használni akarják; — ugyanis a szakvélemény azt is igazolja, hogy az alperesnek 15 tucat patron-cseréből csak 3 P 30 f. tiszta haszna van, amibe tehát nem lehet belekalkulálva a készülék 11 P-s önköltségi árának semmi hányada sem: másrészt meg a 15 P-nyi csereszelvény megváltása egyáltalán nem jelentkezik az ingyen-szolgáltatást igénylő külön megterhelésének sem, mert e 15 P a hirdetésnek megfelelően tucatonként egy pengővel a patroncserénél a változatlan két pengőnyi árjegyzéki árba való beszámítás révén maradék nélkül megtérül.

Tehát a Tvt. 2. §-a sem talál a peres esetre. (1931. nov. 10. — P. IV. 4883/1931.)

53. Szolgálati jogviszony természete. — A szolgálati viszonynak általában nem lényeges ismérve az, hogy a szolgálat ellenértéke előre meghatározott állandó összeg legyen, mert nincs kizárva, hogy az ellenérték egészben a megkötött ügyletek után elért jutalékban vagy felárban legyen megállapítva; nem lényeges kellék az sem, hogy a szolgálat kizárólagos legyen, mert nincs kizárva, hogy az alkalmazott főnöke engedelmével vagy tudtával a maga vagy más részére is ügyleteket kössön; lényeges ismérve azonban az, hogy a munkavállaló a tevékenységét vagy annak egyrészét a munkaadó részére — a háztartása gazdasága vagy üzlete körében teljesítendő szolgálatokra ellenérték mellett állandóan lekösse.

K. Felperes nem vállalt kötelezettséget arra, hogy állandó alkalmaztatás keretében teljesítsen az alperes cég részére szolgálatot, s nem állott az alperes céggel függőségi viszonyban, így nem is tekinthető a telep helyén kívüli ügyletek kötésével megbízott s az alperes cég üzleti személyzetéhez tartozó kereskedelmi utazónak. (K. T. 45. §.)

Az anyagi jog szabályainak megsértése nélkül mondotta ki tehát a fellebbezési bíróság, hogy a felek között szolgálati viszony nem létesült és így a felperes felmondási időre járó díjazást nem követelhet.

Alperes cégnek azt a magatartását, hogy a felperes ügynöki működésének tartama alatt nála megrendeléseket tett üzletfeleket a felperes eltávózása után is megtartotta, és áruval kiszolgáltta, — a felperes joggal csak akkor kifogásolhatná, ha alpereseknek ezen önmagában megengedett magatartása valamely szerződéses tilalomba ütköznék, s így a felperessel szemben relative jogellenes volna. Ezt azonban felperes nem is állította, az F) alatti szerint korábban fennállott jogviszony alapján pedig felperesnek a joga csak arra terjedt ki, hogy az akvirált vevők későbbi rendelkezései után

felárat követeljen. Ezért nem sérti az anyagi jogot a fellebbezési bíróságnak az a rendelkezése sem, amely szerint felperest a kárkövetelésre irányuló kereseti kérelmével is elutasította. (1931. dec. 3. — P. II. 6778/1929.)

54. Szolgálati szabályzatban megállapított fegyelmi hatóság határozatának felülbírálása. — Abban az esetben, ha a szolgálati szabályzat a fegyelmi hatóság hatáskörébe utalta az alkalmazott terhére rótt cselekmény tekintetében a tényállás megállapítását és a fegyelmi büntetés kiszabását, a rendes bíróság sem a fegyelmi bíróság által megállapított tények valóságát, sem a kiszabott büntetés mérvét nem vizsgálhatja felül, hanem csupán azt teheti vizsgálata tárgyává, vajjon a fegyelmi határozatot illetékes hatóság szabályszerű eljárás útján hozta-e és vajjon az alkalmazott terhére megállapított tények olyan természetűek-e, amelyek a fegyelmi szabályzatba ütköző voltuknál fogva a kiszabott büntetést vonhatják maguk után.

K. A szerződési szabadság elvének megfelelően törvényes rendelkezés hiányában a munkaadó szabadon határozhatja meg azokat a feltételeket, amelyek mellett az alkalmazottait a szolgálatába fogadja, — a munkavállaló pedig határoz afőljött, hogy a munkaadó által előírt feltételek mellett hajlandó-e a szolgálatot vállalni.

Felperes 1918. szeptember 9-én aláírta a Nb. 5. a. szolgálati nyilatkozatot, amely szerint az alperesi társaság szolgálati és fegyelmi rendtartása határozmányainak magát mindenben alávetette.

Ezáltal a felek között olyan szerződés jött létre, amelynek határozmányai a szolgálatadó alperest és a munkavállaló felperest egyaránt kötik. A felek közötti jogviszony elbírálásánál tehát a szolgálati szerződés kiegészítő részét képező Nb. 4. alatti szolgálati és fegyelmi rendtartás határozmányai irányadók. Minthogy pedig a fegyelmi rendtartás 9., 10., 11. §-ának a rendelkezései az alkalmazott terhére rótt fegyelmi cselekmény tekintetében nemcsak a tényállás megállapítását, hanem a büntetés kiszabását is az alperes igazgatósága hatáskörébe utalják, sikertelenül vitatja a felperes, hogy az igazgatóság ezek tekintetében hatáskörrel nem bír.

Abban az esetben pedig, ... mint a fejen ...

A tényállás szerint a felperes ellen lefolyt fegyelmi vizsgálat szabályszerű volt, s az illetékes fegyelmi bíróság megállapította, hogy a felperes az 1924—25—26. évben elkövetett háromrendbeli fegyelmi vétség és fegyelmi büntetés után 1927. február 16-án a szolgálatban ittas volt és szolgálati előjárójával szemben súlyos fegyelemsértést követett el, amennyiben K. Lajos hajóskapitánnyal szemben fegyelmezetlen és sértő magaviseletet tanúsított és vele szemben támadólag lépett fel.

S minthogy a felperes terhére megállapított ezen tényállás szerint felperes a szolgálatban javíthatatlannak bizonyult és ismételt büntetések dacára szolgálati kötelmeit tartósan figyelmen kívül hagyta, s felperesnek ez a magatartása a fegyelmi rendtartás 10. §. d) pontjában írt fegyelmi vétség tényálladékát kimeríti, a 9. §. 6. pontja értelmében a büntetésből való elbocsátás a felperessel szemben kimondható volt. Ilykép a felperesnek az el-

bocsátás törvénytelenységének és érvénytelenségének a kimondására és kárának megtérítésére irányuló keresete jogos alappal nem bír.

Ezek szerint a fellebbezési bíróság helyesen mellőzte a felperes által a fegyelmi eljárás során megállapított tényállás megcáfolására felhívott tanúk kihallgatását és utasította el a keresetet. (1931. okt. 8. — P. II. 7083/1929.)

55. Nyv. 1. §. — Nyugdíjátértékelésnél irányadó pénznem. Az átértékelés szempontjából nem az a döntő, hogy jelenleg milyen pénznemben történik a fizetés, hanem az, hogy a kötelezettség keletkezésekor milyen pénznemben állapított meg. (K. 1931. okt. 13. — P. II. 7027/1929.)

56. 1910/1920. M. E. számú rendelet 9. §. — Uradalmi orvos végkielégítése. — Uradalmi orvos nem esik az 1910/1920. M. E. sz. r. hatálya alá s így végkielégítést a munkaadótól csak akkor követelhet, ha erre vonatkozó joga a szolgálati szerződésből folyik, vagyis ha a munkaadó végkielégítés adására szerződésileg kötelezettséget vállalt. (K. 1931. okt. 14. — P. II. 5883/1929.)

57. 1910/1920. M. E. sz. r. — Csődönkívüli kényszeregyesség fogalma. — A kényszeregyesség az adós és hitelezői között létesült jogügylet, melynek érvényességéhez egyfelül az szükséges, hogy az erre vonatkozó szabályok által előírt eljárás lefolytatása mellett köttessék s a bíróság jóváhagyását elnyerje, másfelől az, hogy ne álljanak fenn az egyesség megkötésénél oly körülmények, amelyekből az 1410/1926. M. E. sz. rendelet 95. §-a, vagy általában az anyagi jognak a jogügyletek érvényességére vonatkozó általános szabályai szerint azok érvénytelenségéig következik.

Annak elbírálása, hogy a kényszeregyesség megkötésének eljárási jogi szabályai betartottak-e s hogy az erre nézve fennálló szabályok szerint az egyesség jóvá volt-e hagyható, a kényszeregyesség bíróságának hatáskörébe tartozik s az eljárás jóváhagyása és befejezté nyilvánítása tárgyában hozott határozattal eldöntött kérdések újabb bírói döntés tárgyává nem tehetők.

Viszont nincs akadálya annak, hogy a bár bíróilag jóváhagyott kényszeregyességnek azok a hiányai, melyekhez az anyagi jog szabályai szerint általában a jogügyletek érvénytelensége fűződik, a kényszeregyességi eljárás keretén kívül is bírói döntés tárgyává tétessenek. (K. 1931. okt. 30. — P. VII. 4454/1930.)

58. 1930: XXII. t.-c. — Gabonajegy. — I. A gabonajegy értéke a törvény rendszerében lényegében belső vám, amelyet a törvény célja szerint a termelőnek kell (a forgalmi áron felül) megkapnia. — II. A törvény 129. §-ának második mondatából még nem következik az, hogy ha az adós nem élt a piaci áron fizetés jogával, akkor a gabonajegy értékének megtérítését nem követelheti abban az esetben sem, ha a követelés általános elvek szerint egyébként alapos.

K. Az 1930: XXII. t.-c. életbelépése és végrehajtása tárgyában kiadott 3.300/1930. M. E. sz. rendelet 129. §-ának rendelkezése szerint olyan esetben, midőn az adós az ügylet teljesítése végett szükséges búzát (vagy rozst) gabonajegy kíséretében szerzi meg, a hitelezővel a gabonajegy megszerzésére szükséges költség méltányos megosztásában megegyezhet; ha azonban nem tudnak megegyezni, úgy az adós természetbeni szolgáltatás helyett a búzának (rozsnak) piaci árát szolgáltathatja, amelyből azonban a gabonajegy értékét nem vonhatja le.

Az adott esetben a felek a gabonajegy költségének megosztásában nem egyeztek meg, az adós (felperes) azonban mégsem a piaci árát szolgáltatta, hanem búzát természetben, még pedig az általa megszerzett gabonalevelek kíséretében, úgy, amint azt a törvény 5. §. 1. bek.) rendeli. Ilyen esetről sem a törvény, sem a rendelet kifejezetten nem rendelkezik, tehát abban a kérdésben, hogy a felperes a gabonajegyek költségének megtérítését az alperestől követelheti-e, a jegyrendszer céljából és általános elvekből kell kiindulni.

A gabonajegy értéke a törvény rendszerében lényegében belső vám, amelyet a törvény célja szerint a termelőnek kell (a forgalmi áron felül) megkapnia. A közbenső forgalomban résztvevő személyek igénye tekintetében azonban a törvény nem rendelkezik. Ezt a kérdést a törvény az ő megállapodásukra hagyja, illetőleg rendeleti szabályozásra utalja (56. §.), de az utóbbi tárgyban is kiemeli azt az alapelvet, hogy a gabonajegy értéke általánosságban a termelőt illeti.

Mivel a perben szereplő búzamennyiség tekintetében a felperes a jegy értékét a termelőnek kifizette: ennél fogva abban az esetben, ha az alperes nem térítené meg a jegyek értékét a felperesnek, akkor ő (az alperes), noha nem termelő, ugyanazon búzamennyiség tekintetében szintén hozzájutna a jegyek értékéhez, még pedig akár akként, hogy a búza továbbadása alkalmával a jegy értékét is felszámítja, akár pedig úgy, hogy mint fogyasztó a métermázsánkénti 3 P-től mentesül. Ez nyilvánvalóan nem folyik a termelő érdekét néző törvény céljából, a felek közötti viszonyban pedig az alperes olyan gazdagodására vezetne, amelyre jogalap nincsen, mert a 3.300/1930. M. E. sz. rendelet rendelkezéseiből általában sem következik, hogy az alperes a jegyek értékét megtarthassa.

Amint ugyanis fentebb már ki volt emelve, a rendelet olyan esetről, amilyen a peres felek között felmerült, kifejezetten nem rendelkezik. A bevezetésben ismertetett 129. §-nak második mondatából még nem következik az, hogy ha az adós nem élt a piaci áron fizetés jogával, akkor a gabonajegy értékének megtérítését nem követelheti abban az esetben sem, ha a követelés általános elvek szerint egyébként alapos. Sőt a rendelet egyéb rendelkezéseiből, vagyis a szabályozás egész módjából arra kell következtetni, hogy a rendelet is abból indult ki, hogy a búza-hitelezőnek általában nincs igénye arra, hogy a búza értékén (piaci árán) felül még a gabonajegy értékét is a maga hasznára fordíthassa. Ilyen szellemben rendelkezik ugyanis a rendelet 19—26. §-a azokról a jogviszonyokról, ahol a búza nem természetben jár, hanem csak mint értékmérő szerepel. Ha pedig a búzában természetben tartozó fél maga termelte búzát szolgáltat, a hitelező akkor

sem juthat hozzá több értékhez, mint amennyi a búza piaci ára, mert a rendelet 128. §-ának 1. bekezdése szerint ő (a hitelező) köteles a gabonajegyet megszerezni és szelvényét az adósnak a búza ellenében átadni. Nincs tehát semmi alap arra a követelkezésre, hogy a rendelet éppen abban az egy esetben, amely itt van elbírálás alatt, a búzaadóst hátrányosabb helyzetbe kívánta volna hozni, mint egyéb esetekben.

Ezek szerint a bíróság az alperest a jegyek értékének megtérítésére az anyagi jog értelmében helyesen kötelezte. (1931. okt. 9. — P. VI. 3166/1931.)

Most jelent meg.

A PERES IGAZSÁGÜGYI IRATMINTATÁR

I. KÖTETE

Szerkesztették:

Dr. Lányi Márton, Dr. Sándor Aladár és Dr. Tatics Péter

A kétkötetes munka
előfizetési ára **50** aranypengő

A II. kötet 2 hét múlva jelenik meg.

Most jelent meg.

FÜGGELÉK A BORSODI: VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁS ZSEBKÖNYVE

NEGYEDIK KIADÁSÁHOZ

mely tartalmazza a munka megjelenése óta hozott rendkívül fontos rendeleteket. — **Bolti ára 80 fillér.**